

En verden af whisky

Single malt whisky kan produceres overalt på kloden. Dybest set har man bare brug for byg af en god kvalitet, godt vand og nogle træfæde. Og så lige nogle generationers erfaring. Ifølge de flestes opfattelse skal en whisky helst stamme fra højlandet eller en vindblæst ø i Skotland. Men nye whiskylande som Tyskland, Japan, Sverige og Indien laver i dag en ganske glimrende dram. Whiskyerne henvender sig til folk, der vil have noget specielt og ikke har noget imod at betale for det.

Tekst: Mikkel Hornnes // Foto: Sasa Mackic

Single Malt whisky har indtil for få år siden været totalt domineret af skotske og i mindre grad irske destillerier. Der er imidlertid begyndt at ske noget. Også to af verdens førende whisky-eksperter, Michael Jackson og Jim Murray, har ladet sig imponere af dråber fra den store verden. Ifølge Michael Madsen fra Juul's Vin og Spiritus i København, der er forhandler af en række whiskyer fra hele verden, er problemet dog dette: "I Skotland finder man en naturlig konkurrence inden for whisky-produktion. Rundt

omkring i verden finder vi en række andre producenter, men de konkurrerer på helt andre vilkår end skotterne, da de andre producenter laver nogle mere niche-prægede produkter. Derfor bliver priserne også anderledes. Man får i mine øjne mere for pengene ved at købe skotske malts", forklarer Michael Madsen, der dog er blevet begejstret for flere ikke-skotske whiskyer, for eksempel Lammerlaw fra New Zealand og især den tyske Slyrs. Skotten David Wishart, der har studeret whisky i 40 år, er bekym-

ret for sit hjemlands industri: "Hvis ikke vi holder høje standarder inden for feltet, vil vi se, at andre lande overtager Skotlands position som den bedste whisky-producent", mener han. Madsen tvivler på at dette bliver tilfældet, men kan dog godt se problemet;

"Store mærker bliver for ens i Skotland. En 12 års Bowmore skal smage nøjagtigt ens, uanset om man drikker den i Danmark i dag, eller køber en flaske i Japan om 20 år. De små producenter, for eksempel svenske Mackmyra,



Hvorfor skal det absolut være fra Skotland? Her er det single malts fra Sverige, Tyskland, Indien og Japan.



Amrut, indisk malt og livseliksir.



Slyrs, baysk single malt fra whisky-personligheden Florian Stetter.



Preludium:01, den første historiske aftapning af svensk single malt whisky.

dyrker forskelligheden noget mere, og det er der nok flere, der synes er interessant”, forklarer Michael Madsen. Og ja – verden er større! Lad Johnnie Walker og hans landsmænd gå deres egen gang, og prøv en svensk, tysk, indisk eller japansk whisky.

Mackmyra • Sverige

Svenskerne har egentlig været i gang med whiskyproduktion i noget tid. I 1960'erne producerede de Skeppets Whisky, der teknisk set var en blended whisky, men som bemærkelsesværdigt nok var 100 svensk produceret, og som endda indeholdt en vis andel svensk tørverøget malt. Whiskyen var dog ikke noget særligt hit, og under en stor strejke i 1960erne blev al whisky hurtigt hamstret fra Systembolagets hylder – undtagen Skeppets, der først og nødtvungent, blev erhvervet, når al anden whisky var borte. Produktionen af Skeppets blev dog også indstillet, og der var stille omkring svensk whisky indtil et stykke ind i 1990'erne, hvor to forskellige firmaer startede op. Det ene har hovedsageligt koncentreret sig om at lave blends af skotske whiskyer, mens det andet, Mackmyra, har skabt kult med

en fin single malt, som først og fremmest udbydes fadvis til kunderne, hvilket har vist sig som en særdeles god måde at starte virksomheden op på. Da de lancerede den første aftapning, Preludium:01 sjette marts 2006, var det med en noget anden respons end den forliste Skeppets Whisky; Systembolaget havde udsolgt inden for en time. De flasker, der var sat til salg i Danmark, var væk inden for en uge – forholdsvis solgt til svenskere.

Mange danskere er nok forbeholdne over for svensk alkohol, når man tænker på den tynde øl Pripps Blå, et umådeholdent alkoholforbrug kontra en stærk afholdsbevægelse samt statsmonopolet Systembolaget. Svenskerne har dog længe kunne fremvise et udbud af kvalitetsøl, brygget af mikrobryggerier, som først i det seneste par år har fået egentlig konkurrence fra danske bryggerier. Og det svenske landskab er vel egentlig næppe mindre malerisk end det skotske.

Selvom der blev udbudt et mindre antal flasker god, svensk single malt til salg på den historiske dag i marts måned, er kernen i Mackmyra en anden. Her er der tale om 30-liters whiskyfade, som kunderne køber sig ind på, og der

er en hel del, der har været tiltalt af tanken om at eje sit eget whiskyfad. Har man ikke lyst til at erhverve sig et helt fad på egen hånd, kan man jo også sagtens gå sammen med andre om at købe et, hvilket en del personer har gjort gennem tiden. Der er forskellige smagsvariationer at vælge imellem; både i selve whiskyen og i fadet. Whiskyen kan være af typen ”Elegant” eller ”Røg”, hvor den sidstnævnte har fået smag af røgen fra svensk tørv og enebærgrene. Destillatet lægges på en af tre typer fade: Sherry, Bourbon eller Ny svensk eg, og det giver så seks forskellige smagsmuligheder i alt. Hvert år får man tilsendt en lille prøve fra sit fad, som for eksempel lagrer i den svenske skærgård, og man bestemmer selv, hvornår der skal tappes på flasker. Eksperten Jim Murray har om en tidlig version af den røgede whisky udtalt: ”Dette er en whisky, som alle verdens elskere af Ardbeg, Lagavulin, Laphroaig, Talisker og Youchi vil komme til at flade pladask for”. Til sidst skal det lige nævnes, at navnet Mackmyra ikke er opfundet for at lyde skotsk, men faktisk er navnet på en ægte pittoresk svensk landsby. Besøg dem selv på www.mackmyra.se.

Slyrs • Tyskland

Med traditionen for bierbrand, der er destilleret øl, er der jo egentlig slet ikke så langt til at lave whisky. Man skal bare lave en mere simpel øl, uden humle, destillere den, og lade den lagre på fade i minimum tre år. Bag den meget fine whisky Slyrs gemmer sig et destilleri, der, foruden førnævnte bierbrand, har specialiseret sig i at lave meget sofistikerede frugtbrændevine, eaux-de-vie, om man vil. Destilleriet hedder Lantenschlösser, og det ligger i den bayerske by Schliersee. Mange af de lokale betragtede nok Florian Stetter som lidt af en særting, da han gik i gang med de første eksperimenter med at lave en bayersk malt whisky. De første forsøg gik da heller ikke så godt, fortæller ildsjælen og fortsætter: ”Men efter et par forulykkede eksperimenter lykkedes det os at lave et formidabelt destillat i 1999”.

Florian har foruden erfaring med frugtbrændevine også tidligere studeret ølbrygning, og han havde således et godt kendskab til kogning af den malt-mæsk, der er grundlaget for en whisky.

I en kombination af god bygmalt og krystalklart vand fra Bannwald kilden, der bliver lagret i nye fade af amerikansk hvideg, opstår den tyske malt, der kun er til salg i meget eksklusive små ”oplag”.

Stetter ønsker ikke, at hans produkt skal sammenlignes med eller bedømmes i forhold til amerikansk bourbon eller skotske single malts, da han mener, at produktet har sine helt egne standarder. Der er da heller ingen tvivl om, at hans vintage whiskyer er meget seriøse konkurrenter på markedet for kvalitetswhisky. Læs mere på hjemmesiden www.slyrs.de.

Amrut • Indien

Indisk whisky kan sikkert få de fleste til at ryste på hovedet og rynke på næse og bryn. Hvad er nu det – en karry malt? Faktisk har de været i gang dernede i over et halvt århundrede, og man må sige, at anstrengelserne har båret frugt. I april 2004 blev Amrut destilleriets første single malt whisky lanceret i England og Skotland med store forventninger til salget på blandt andet de mange indiske restauranter på de britiske øer.

Inderne, der laver deres whisky på lokal byg, udnytter også den faktor, at klimaet er så varmt og fugtigt, at de på kun tre år kan producere en whisky, der matcher en skotsk ti års malt. Fadens størrelse har naturligvis også betydning. Jo mindre fad, desto kraftigere smag på kortere tid.

Brand Manager Jambnipouer Shankar drømmer ikke om at, Amrut skal sammenlignes med skotsk whisky, men derimod at den kan indtage en kategori for sig – en ”indisk whisky” kategori.

Whiskyen Amrut har sit navn fra den indiske mytologi, hvor en gylden potte udsprang af havet, da guderne og dæmonerne piskede havene op ved hjælp af bjerget Menu. Potten indeholdt livseliksiren ”Amrut”. Da Amrut Distilleries Limited blev grundlagt i 1948, tog de meget passende navn efter denne eliksir. Virksomheden laver rom, brandy, blended whisky og har de sidste 20 år arbejdet på at lave en 100 procent indisk whisky.

Smagen er tæt på en klassisk højlander fra Speyside, med en lille smule pudsig skævhed i smagen – ”det indiske element”. Elikirsiren er også ganske passende fremtryllet i højlandet, men vel at mærke det indiske højland. 3.000 fod over havets overflade i byen Bangalore, i det der må betegnes som ret unikke tropiske omstændigheder for en whisky. Takket være klimaet her kan whiskyen på få år opnå en fyldighed, der svarer til omkring otte-ti års lagring i det skotske højland, men de overjordiske væsner kræver altså også deres part af eliksiren, da halvdelen af fadens indhold fordampes til ”englene”...

Der er mere information om blandt andet ”eliksiren” på hjemmesiden www.amrutdistilleries.com.

Suntory & Nikka • Japan

Der er snart ikke det, japanerne ikke kan. Foruden Nordamerika og UK er Japan faktisk verdens tredjestørste producent af whisky, og så er – garanteret overraskende for de fleste – det japanske Suntory-hus verdens største whisky-destilleri.

I dag sidder firmaet på over 60 procent af det japanske whiskymarked. De har endda købt de skotske Bowmore destillerier, som nu også leverer malt til japanske blends.

Måden at drikke whisky på i Japan er dog lidt anderledes end i Europa. Der fortyndes gerne rigeligt med både vand og is, og whiskyen drikkes ofte til maden. Suntory promoverer desuden drikken med det pudsig navn ”half rock”, der består af lige dele whisky og mixer, for eksempel vand eller sodavand.

Michael Jackson udtalte i 2005-udgaven af sin bog ”Whisky: The definitive world guide”, at Japan i år 2020 vil være lige så kendt for sin whisky som for sin elektronik og sine biler, og således





Mackmyra. God whisky, flot beliggenhed.

”Smagen er tæt på en klassisk højlænder fra Speyside, med en lille smule pudsig skævhed i smagen – `det indiske element`”

vil landet blive en kompetent rival til Skotland. Lyder det vildt? Skeptikerne mener, at japanerne med sine relativt få destillerier slet ikke har mulighed for at skabe den store variation i udbuddet, som skotterne er kendt for. Måske ikke, men japansk prishøst i de senere år taler også sit sprog: I Whisky Magazine tog den japanske Nikka Yoichi 10 Year Old, Single Cask førstepladsen i 2001 foran whiskyer fra tre kontinenter (inklusive Skotland og USA) med rosende ord fra de to whisky-guruer Michael Jackson og Jim Murray:

Michael Jackson: “En storlået whisky, smukt afrundet, med masser af det hele”.

Jim Murray: ”Stor og kompromisløs, en sand klassiker blandt verdens single malts”.

Giganten Suntory fulgte trop i 2003, hvor de vandt guldmedalje i International Spirits Challenge. Hvis ikke man var klar over det før, så gjorde Sofia Coppolas film ”Lost in Translation” i hvert fald mange klar over eksistensen af japansk whisky. I filmen spiller Bill Murray en mand, der tjener penge på at være med i reklamer for den japanske Suntory whisky. Det kan vist kaldes product placement i den store stil, og Suntory gik da også ret aktivt ind på det amerikanske marked efter filmen... Læs de interessante historier om den japanske whiskys fødsel på www.suntory.com og på www.nikka.com/eng.

Og hvad så med Danmark? Jo, på Bornholm er der også gang i gryderne. Jesper Paulsen fra vingården Lille Gadegård har her for nylig startet en produktion af whisky, som jo altså ikke må kaldes ved dette navn, før destillatet har ligget på træfade i mindst tre år. I 2009 er hans bornholmske whisky klar til udskænkning, eventuelt på små træfade, så folk selv kan lagre videre på den. Læs mere om virksomheden på www.a7.dk.

Whisky-rekorder

Hvad angår salgstal er navne som Mackmyra, Slys og Amrut Single Malt dog uendeligt små dråber i whisky-havet. Heller ikke ”tungere” navne som Highland Park, Laphroaig eller Glenmorangie ligger i toppen. De navne, der i rigtigt stor stil langes over diskene, er følgende kendinge:

- Johnnie Walker er verdens mest sælgende skotske whisky.
- Glenfiddich er den mest sælgende skotske single malt i verden.
- Skotternes egen favorit (i salgstal) er dog ingen af de to, men derimod The Famous Grouse, en blended whisky.
- Laphroaig var den bedst sælgende whisky i USA under forbudstiden, da den blev anvendt til medicinske formål. Måske forestillede tolderne sig ikke, at nogen ville drikke den frivilligt? #

Malt, Vintage, Single eller Blend. Hvad betyder det egentlig? Her kan du få styr på begreberne:

Whisky – destillat af en kornsort, der kan bages brød af, og som har ligget på fade på maksimalt 750 liter i minimum tre år.

Malt – byg, som er lagt i blød, spiret og derefter tørret, for eksempel med tørverøg, hvilket særligt øen Islay er berømt for. Nogle destillerier anvender dog malt af rug eller sågar boghvede.

Grain – en kornsort, der ikke er lavet til malt.

Blend – en whisky blandet af destillater af malt og grain alkohol. Blandingen stammer typisk fra forskellige destillerier og forskellige årgange.

Single Malt – en whisky lavet af malt udelukkende fra ét destilleri.

Vatted Malt – en blanding af maltwhiskyer fra forskellige destillerier og typisk også forskellige årgange.

Pure Malt – som regel betyder betegnelsen det samme som vatted malt, men teknisk set er en single malt også en pure malt.

Vintage – whisky destilleret et specifikt år, for eksempel 1974. Hver en dråbe i flasken stammer fra det år. Andre whiskyer, for eksempel 15 år gamle, er næsten altid blandet af whisky, der er femten år gammel og ældre.

Single Cask – whisky udelukkende fra en bestemt tønde. Fidusen er, at visse tønder skulle være bedre end andre, og derfor give bedre whisky.

Single Barrel – det samme som single cask.

Cask Strength – whisky aftappet ved den alkoholstyrke, som det har i fadet. Altså ufortyndet. Normalt er det dog praksis at fortynde whiskyen ned til for eksempel 40 alc. vol.

Er du vild med artikler som denne?

Kig ind på www.boligeksklusiv.dk, og vælg kategorien Mad & vin, hvor du finder mange flere artikler under samme kategori.